

LBRIS

We know
books

Copyright © Hyperliteratura, 2025, pentru prezenta ediție.

www.Hyperliteratura.ro
office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/Hyperliteratura
www.Tiktok.com/@ed.Hyperliteratura
www.Youtube.com/Hyperliteratura

Detalii online despre carte:

www.Hyperliteratura.ro/produs/Primavara-la-Bug

Tehnoredactor: Dan Iancu

Redactor: Andrei Ruse

Corectori: Teodor Hossu-Longin, Dragoș Cărbuneanu

Copertă: tablou de Eugen Raportoru

Tiraj 1 (aprilie 2025): 3.000 exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TĂNASE, MIRCEA

Primăvara la Bug / Mircea Tănase ; cu postf. de Gelu Duminică. - București :
Hyperliteratura, 2025

ISBN 978-606-9671-42-9

I. Duminică, Gelu (postf.)

821.135.1

Mircea Tănase

PRIMĂVARA LA BUG

Hyperliteratura

UBPIC | We know books

veneau aici în zilele de târg, vindeau și cumpărau animale, de pe urma cărora le rămâneau bani frumoși.

Viața era liniștită și chiar frumoasă, fără grija zilei de mâine, pentru toți aceia care știau s-o rostuiască. Trebuia să muncești și iarna, și vara pentru a le avea pe toate. Mama și cei trei frați ai mei – Anica, Francu și Gheorghe – știau întotdeauna ce au de făcut pentru că îi îndruma tata, despre care se spunea că era un om gospodar cu multă pricepere.

Acuma să nu credeți că toți țiganii din Comrat trăiau ca noi. Și aici erau destule familii bătute de soartă. În acele vremuri era o comunitate de țigani numeroasă, dar cum nu toți oamenii vor fi egali vreodată pe acest pământ, tot așa și ei erau împărțiți în vreo trei categorii: bogați, cei de mijloc și, în cea mai mare parte, familii sărace, care abia își duceau traiul de pe-o zi pe alta. Aceștia din urmă trăiau la margine, în bordeie săpate în pământ sau în case foarte mici, unele fără uși și geamuri, ridicate din chirpici, care înainte de Sfintele Paști se vâruiau pe dinăuntru și pe din afară cu var alb. Aici erau cei mai mulți copii din tot satul, care iarna stăteau înveliți în perne de puf, la căldură, iar vara se zbunguiau goi pe drumurile pline de praf de la marginea satului.

În rândul acestor oameni erau și mici meseriași. Unii dintre ei prelucrau fierul adunat de pe unde îl găseau, ca potcoave căzute pe drum de la picioarele cailor, caiele¹ vechi, bucăți de fier pe care le topeau la gura foalelor mici din burdof de piele, care răsuflau prin toate spărturile, iar locul unde își topeau acest fier adunat era rudimentar și făcut de fiecare fierar după priceperea lui, așa că și lucrurile ce le făceau erau destul de simple și lucrate cam din topor. Cu toate astea, ei își câștigau pâinea în târgul din Comrat cu lucrurile lor – clești pentru casă, fărașe, grătare de mână și altele pe care țiganii le numeau *pramagi*, care înseamnă *lucrat manual*.

1 cuie de oțel moale, folosite pentru prinderea potcoavelor la animale

Alții munceau cu ziua la câmp, la cei care aveau nevoie de ei. Alții curățau grăsimea de pe pieile de vită și de pe porci pentru cei ce le sacrificau, adunând-o și ducând-o acasă pentru consum. Alții, și nu puțini dintre ei, cerșeau pe la porțile gospodarilor din sat și din alte sate, mila acestora fiind mai totdeauna provocată de un copil pe care îl țineau în brațe, iar pe umărul rămas liber aveau veșnic desagile pline ochi cu mâncare. Seara, se întorceau acasă, unde făceau de mâncare copiilor flămânzi care se jucaseră în pieile goale toată ziua în colbul din fața colibelor.

Cu acești copii și-a făcut „ucenicia” și Gheorghe, cel mai mic frățior dintre cei trei născuți în Basarabia, astfel că el nu venea acasă decât atunci când păduchii făceau ravagii pe pielea lui. Iar când îl prindea mama, îi dădea câte o bătaie ca la hoții de cai. Hainele pe care le avea pe el le ardea, îl îmbăia apoi și îl îmbrăca cu altele curate.

Mama, ca oricare altă femeie bună și blândă, n-ar fi vrut sub nicio formă ca odraslele ei să trăiască așa cum trăise ea și să aibă copilăria ei. Până s-a măritat cu tata, locuise într-o colibă din marginea satului, împreună cu mamă-sa, Balica, și cu frații ei. Se măritase cu tata, țigan bogat, aveau împreună trei copii frumoși și o gospodărie mare, așa încât tot satul îi vedea ca pe niște oameni gospodari și așezați la locul lor.

Tata era un om cumpătat în toate și foarte priceput. Îi plăcea mult meseria lui și avea în atelierul lui toate sculele necesare unui atelier de fierărie și potcovărie. Așa cum v-am spus, vinerea și duminica se ducea la târg și făcea negustorie cu animale. Astfel că în trei-patru săptămâni la rând aduna în curtea noastră, care era foarte încăpătoare, zeci de porci, pe care apoi îi vindea unui mic fabricant de mezeluri din România. Treaba asta nu o făcea singur, ci împreună cu alți țigani din sat, și ei ceva mai înstăriți decât cei din marginea Comratului. Și credeți-mă că beneficiul era substanțial.

De pe urma acestei mici negustorii, tata împărțea la toți parte egală, indiferent cu câți bani veniseră fiecare în acea afacere.

Unul dintre acești tovarăși de negustorie ai tatii era nenea Culică, pe care trebuie să îl amintesc nu numai pentru că era „contabilul” tatălui meu, dar și pentru că va juca un rol important în această poveste. Știa să scrie și să citească, fără a fi mers măcar o zi la școală. De altfel, nimeni dintre țigani nu știa carte, nici chiar copiii lor.

În sat exista o școală mare și frumoasă, la care odraslele celorlalte etnii mergeau zilnic, însă, din păcate, nu era niciunul dintre ai țiganilor printre ei. Nu că nu i-ar fi primit, ci pentru faptul că țiganii de aici, fie ei săraci, fie bogați, aveau o concepție aparte în ceea ce privea mersul la școală. Spuneau așa: *Cartea este pentru români, nu pentru țigani, copiii noștri să învețe meseria noastră, cu meseria pe care o învață își vor câștiga traiul*. De aceea mulți dintre ei n-au învățat lumina cărților și probabil că tot de aceea întâmpinăm și acuma greutateți mari cu ai noștri.

Chiar și în cazul tatii, care era un om bogat și bun gospodar, copiii lui nu au mers la școală, niciunul în afară de mine, însă eu m-am născut în România, fiind ultimul dintre cei șase pe care i-a avut. Greu tare mi-a fost să învăț și puțina carte pe care o știu. Dar tocmai de aceea cred că e de datoria mea să scriu povestea aceasta pentru și despre țigani, viața și obiceiurile lor, suferințele și deznădejdea acestor oameni născuți din tată-n fiu pe pământ românesc.

Altfel, viața țiganilor din Comrat se desfășura normal, fiecare alergând în felul lui după o bucată de pâine. Însă nimeni dintre ei nu fura, furtul fiind considerat una dintre cele mai mari rușini, mai degrabă cereau de la alții. Iar atunci când veneau vremuri mai grele pentru țiganii din marginea satului, alți

țigani mai avuți, dar și *gadjei*² săreau și îi ajutau, nelăsându-i să moară de foame sau de frig.

Așa se făcea că tata avea grijă de soacră-sa, Balica, și de cumnatul său, Tania, pe care nu îl avea la inimă deloc, din cauză că era leneș și încrezut, dar mai cu seamă pentru că era un mare afemeiat, lăsând multe femei însărcinate, fără să își asume răspunderea față de acei copii. Unchiul meu era un bărbat frumos și bine clădit, de aceea multe femei suspinau atunci când îl vedeau.

În iernile grele ale acelor ani, în afară de ce le trimitea tata soacrei sale și cumnatului, mama le dădea pe furiș aproape zilnic de mâncare și chiar bani. Aflase tata sau nu aflase, asta n-am de unde să știu. Nici cei doi băieți, Francu și Gheorghe, nu îi spuneau nimic, cu toate că nici ei nu îl agreau pe unchiul nostru.

Cu tot ajutorul pe care îl primeau țiganii din marginea satului de la ceilalți, aceștia tot o duceau greu în colibe și în bordeiele lor. Zăpada acelor ierni era atât de mare, că îi acoperea și nu vedeai altceva decât fumul ce ieșea prin burlane. Îmi povestea soră-mea, Anica, cum odată, după ce se oprise vifornița de afară, toți sătenii s-au suit în sănii și au plecat să îi dezăpezească. Aduseseră cu ei în sănii și lemne, și alimente, pe care le împărțeau fiecăruia dintre acești năpăstuiți ai sorții. Ei, dar prin câte nu trece omul în viața lui!

Odată cu venirea primăverii, cu al său soare bun și blând, zăpada se topea, iar țiganii din colibe își făceau șanțuri de scurgere a apei, ca să nu le intre în casă. Încet-încet, viața intra în normal. Oamenii se pregăteau de treburile câmpului, iar pentru tata și familia lui munca era din zori până-n seară, pentru că țăranii aveau nevoie de unelte. Tot ceea ce era de reparat sau de făcut de nou trecea prin mâinile tatii și ale fraților mei.

2 oameni care aparțin oricărei alte etnii, în afară de cea romă (limba romani)

Așa că mama și sora mea, Anica, se duceau mai rar la bunica. Sâmbăta și duminica, după ce ieșeau de la slujba ținută în biserica de lângă casa noastră, treceau s-o viziteze, niciodată cu mâinile goale. Îi duceau mereu de mâncare și câte ceva de îmbrăcat, dar și lui frate-su, Tanișor, așa cum îi plăcea mamei să îl alinte, căruia îi dădea chiar și bani de cheltuială.

– Ia, Tanișor, banii aștia de la soră-ta, ca să ai și tu când te duci în sat, îi spunea mama cu drăgălășenie și-l săruta pe frunte. Că eu cred, mai spunea mama, că te-ai săturat să stai în casă în iarna asta care a fost așa de grea și de lungă.

Frater-su lua banii și-i băga în buzunar, fără măcar să mulțumească.

– Fă, Marică, i-a zis el odată, eu am să plec cu mama în România. Uite, Gogulo a plecat de anul trecut cu nevastă-sa și i-a trimis vorbă lu' tat-su să vină și el, că acolo se câștigă bine.

Mama, îngrijorată la culme, i-a zis:

– Așa o fi, cum spui tu, dar acolo ce-ai să faci? Mama, care este bătrână și bolnavă, ce-o să facă? Unde-o să stați? Nu cunoașteți pe nimeni, iar eu nu am cum să fiu lângă voi, să vă ajut. Tu meserie nu știi, că nu ai venit lângă bărbatul meu ori de câte ori te-a chemat. Spui că faci bătăături în palme și că fumul de cărbune te înnegrește. Cum ai să te descurci, frate? Că-i viață grea printre străini.

Atunci a văzut-o și Anica, mirată la culme că mama îl ceartă pe frate-su cu lacrimi în ochi. Nu îl certase niciodată, cu toate că știa câte rele făcea, și îndura și vorbele tatii din cauza purtării lui Tania față de fetele nevoiașe din sat.

– Vezi, măi femeie, ce face frate-tu? îi spunea el cu năduf mamei. Umblă ziua și noaptea prin sat și se leagă de fetele țiganilor. Este tot Totoloș, tac-tu, Dumnezeu să-l ierte, că și el era tot așa: sărac, mincinos și curvar. Tu știi mai bine ca mine. Țandăra nu sare departe de butuc!

Și, ca să-și potolească nervii, îl lua pe Francu și pleca în fierărie, unde bătea cu ciocanul până se liniștea.

Mama într-adevăr era supărată, așa cum Anica nu o văzuse niciodată. S-a dus la bunica-meă, care stătea îngândurată pe marginea patului, i-a pus mâinile pe umeri și-a întrebat-o:

– Tu, mamă, ce spui?

Fără să aștepte un răspuns, o întreba pe bunica pentru că simțea unde-i bat gândurile.

– Ți-a spus Tanișor ce-ai să faci în România? Unde o să stați și cum o să vă câștigați pâinea?

Calmă, ca și când ar fi știut dinainte ce are de făcut, bunica i-a răspuns:

– Noaptea o să dormim la un han unde vin mulți ca noi, ziua o să cerșim pe străzi. Că, așa cum spunea și Tania, este un oraș mare, cu mulți boieri. Și dacă o fi așa cum spun țiganii, că se fac mulți bani de la cerșit acolo, eu zic, Marică, să vii și tu cu noi. Știi că lui Ivan, lui bărbat-tău, îi place să aibă mulți bani.

Anica era uluită de cele auzite de la bunica, care voia ca din femeia bogată a satului să o facă pe mama cerșetoare, făcându-și și bărbatul, și copiii de răs. Tata îi ura din tot sufletul pe cei care cerșeau. Cei mai mulți erau tineri și sănătoși, puteau să muncească și să-și ducă traiul. De aceea tata se certa cu ei, pentru că de muncă pe atunci era pentru toată lumea, numai să fi vrut să muncești.

Anica, la cele auzite și spuse de bunica cu atâta liniște și cu acel glas de parcă familia tatii trăia din cerșit, a rămas cu gura căscată. S-a oprit în mijlocul colibeii și s-a uitat la mama, așteptând să audă ce-i va răspunde.

– Mamă, iartă-mă dacă am să-ți spun că ești nebună!

Mama nu-i vorbise niciodată bunicii ca acum și de aceea începuse să plângă. O iubea foarte mult, cum de altfel îl iubea și pe

Tania, pentru care, veți vedea, biata de ea a fost în stare să ne lase pe noi fără mâncare și bani, numai ca să-i fie lui bine.

– Iartă-mă, Doamne, s-a uitat ea la cer, pentru cuvintele pe care am să i le spun mamei mele! Tu știi, mamă, că eu am avere s-o mănânc și cu pumnii! Bărbatul meu este fierarul satului și este și un bun negustor! Am casă și gospodărie mare, trăiesc bine cu bărbatul meu și cu copiii. Tu știi cel mai bine de unde am plecat și unde am ajuns! Și-atunci, de ce vrei să ajung iară cum eram la tine, înainte să mă mărit cu Ivan? Știi că m-a luat de aici, din coliba asta în care dumneata trăiești și acum!

– De, măi, fato, răspunde bunica, fără să schițeze vreun gest, am zis și eu așa. Știu eu ce-ți mai poate aduce soarta?

Bătrâna nu era vrăjitoare și nu știa să dea în cărți, dar parcă simțea încă de pe atunci că mama, săraca de ea, ne va duce pe toți la nenorocire.

Au plecat supărate de acolo, din coliba bunicii, bodogănind tot drumul până aproape de casă, când mama s-a oprit în loc, a chemat-o pe Anica mai aproape și a rugat-o cu vocea ei caldă și blajină, în timp ce-o mângâia cu palma ei aspră de muncă pe cap și îi lua părul strâns în coada lungă până la coapse:

– Anicuță, fata mea, mă rog ție, nu-i mai spune și lu' taică-tu ce-am vorbit azi cu bunică-ta. Știi cum e el. Să nu-mi faci ceartă, fata mea!

Anica a luat-o pe mama în brațe, care nu era mai înaltă ca ea, a sărutat-o dulce pe obraji și i-a zis, ca o fată cuminte ce era:

– Vai, mamă, cum crezi că aș putea să fac așa ceva?! Dumneata așa mă știi pe mine? Te iubesc foarte mult, măicuța mea, îmi ești dragă ca lumina ochilor! Știi că de câte ori te ceartă tata, mă duc de una singură în fierărie și plâng?

– Bogdaproste ție, Doamne, că, pe lângă cei doi flăcăi pe care mi i-ai dat, mi-ai dat și fata asta frumoasă și cuminte! Dăruiește-i, Doamne, noroc și să fie fericită! și-și ridică ochii spre cer.

Era trecut de amiază când mama și Anica au intrat în casă. Tata stătea în picioare în fața geamului și privea în curte, unde păsări de tot felul scurtau și ciuguleau viermișorii pământului. Se trezise de dimineață și, fiindcă era sfânta duminică, zi de odihnă, lăsase copiii să doarmă mai mult ca de obicei.

Tata nu se ducea la biserică decât la Paște și la Crăciun, astfel că dăduse el apă și de mâncare cailor, porcilor și mulseșe și vaca, iar acum stătea la geam cu o mână în buzunarul pantalonilor săi ponosiți, iar în cealaltă avea țigara din care din când în când trăgea cu poftă fumul în piept și-l dădea afară pe nări, în șuvite subțiri. Așa l-a găsit mama când a intrat în casă și, ca să nu o ia la întrebări, așa cum îi era obiceiul, l-a luat ea la vorbă, mai înainte ca el să apuce să spună ceva.

– Ai mâncat ceva, bărbate?, întrebă ea jenată, uitându-se la el cum își îndrepta mustața, de nervi. Nedându-i timp să răspundă, i-a zis repede, ridicându-și o mână: Gata, uite, mă duc să încălzesc mâncarea, să fie toată familia la masă, că azi e sărbătoare!

Cu toate că nu se prea ducea la biserică, tata era un om credincios. Avea în casă multe icoane mari și frumoase, toate sfințite, iar în casa noastră ardea candela până se termina.

În timpul cât mama a încălzit mâncarea, a scos și-o sticlă de vin alb din pivniță, vin de care știa că-i place tatii. Anica dădu fuga în camera băieților și-i trezi pe puturoșii care încă mai dormeau, soarele fiind de-acum de-amiază.

– Treziți-vă și vă spălați! țipă ea la băieții care se prefăceau că încă mai dorm.

Se treziseră demult, pentru că erau obișnuiți să se scoale cu noaptea-n cap, dar voiau s-o necăjească.

– Închinați-vă și veniți la masă, puturoșilor, că de nu vă sculați acum, ies afară, aduc o vargă și vă fac numai dungi pe funduri!

Auzind că sunt amenințați, s-au întors liniștiți pe partea cealaltă, enervând-o și mai tare.

– Ei, las' că v-arăt eu vouă cine este sora mai mare în casa asta!, și ieși nervoasă pe ușă, să aducă nuiaua.

Băieții abia au așteptat să iasă, că imediat au sărit amândoi în picioare.

– Hai, Gheorghe, la spălat, că nebuna asta chiar e-n stare să vină cu varga la noi!

Își luară hainele din fugă și iată-i cum se spălau în jgheabul fântânii din curte, aruncându-și cu apă unul pe celălalt. Anica chiar venise cu o nuielușă în camera lor dar, când i-a văzut pe fereastră, a râs, arătându-și dinții albi și frumoși pe care și-i freca cu sare în fiecare dimineață.

– Las' că v-arăt eu vouă!

Traiful din Basarabia al familiei mele, în acei ani de pace, era cum nu se putea mai bun. Cum v-am spus, tata era om harnic, cu frică de Dumnezeu, și treburile îi mergeau numai în bine. Francu și Gheorghe, flăcăiandri de-acuma, începeau să iasă și ei în sat după fete, mama având grijă să-i poarte curați și îmbrăcați frumos, că, de, Doamne, erau băieții lui Ivan.

Anica, căreia începuse să i se rotunjească corpul și era o frumusețe de fată, făcea să ofteze fiecare flăcău care trecea pe lângă ea. De câte ori o vedeau așa păteau. Tata și mama avuseseră grijă s-o dea să învețe meserie la cea mai bună croitoreasă din sat. Băieții se îndeletniceau cu fierăria de la tata, iar mama ducea în spate toată gospodăria noastră frumoasă.

Doamne, bine mai era! îmi povestea mama uneori. Și-o să pricepeți de ce când o să vă povestesc despre soarta ce ne-a fost hărăzită, pentru că, așa cum se zice, nici dracul nu poate să desfacă ce-și face omul cu mâna lui.

Dar până atunci trebuie să vă spun că tatii, cu toți banii lui, nu-i plăcea să aibă pe el haine curate și bune, chiar dacă și-ar fi putut permite. Mama, săraca, nu mai știa ce să facă cu el. I-l dădea mereu exemplul pe nenea Culică, care nu era altceva decât „salariatul” lui. Niciunul dintre țișanii cu care tata umbla după afaceri nu era mai prost îmbrăcat ca el. Și de aceea, mama, chiar cu riscul de a fi certată, ori de câte ori avea ocazia, îi cumpăra ceva de îmbrăcat, iar când îi dădea hainele, el, oarecum bucuros, îi spunea:

– Așa să faci, nevastă! Eu nu mă-ndur să dau bani pe îmbrăcămintă.

– De ce, bărbate, faci așa? Ce, Culică are mai mulți bani ca tine?, îl întreba mama cu năduf. Uite ce frumos se îmbracă el! Poartă întotdeauna pălărie tare pe cap, camașă albă cu papion, cu guler și manșete tari, costum negru englezesc, pantofi de lac în picioare, iar la vestă are atârnat lănișor de aur cu ceas.

– O fi el îmbrăcat așa cum spui tu, dar nu are capul meu, măi, femeie! Îl iau cu mine ca să-mi țină socotelile la bani, pentru că la afacerile mari pe care le fac trebuie să fie și un om ca dânsul.

Așa o lămurea tata pe mama, mândru de cum știa el să facă afacerile. Și într-adevăr, tata știa să-și facă treaba și apoi, ce mai conta cum se îmbrăca? Așa cum spunea:

– Nu îmbrăcămintă îl face pe om, omul face îmbrăcămintă și tot ce-a lăsat Dumnezeu pe pământ oamenilor. Ne-a lăsat toate astea ca să le stăpânim cu cap, cu chibzuință, ca să avem de unde da și altora, celor care nu au deloc sau au mai puțin. Așa și tu, femeie, să-ți crești copiii bine, să ajungă gospodari buni în sat și să fie cumiți!

Nu degeaba bunul meu tată filozofa în cuvinte mari și frumoase, pentru că știa din ce oameni o luase pe mama de nevastă și oricât căuta el să poată să-i aducă la adevăr pe cei din marginea satului, tot nu reușea.

Trecuseră două-trei săptămâni de când mama și Anica nu mai vizitaseră țigănia din marginea satului. Așa că amândouă, după ce s-a terminat slujba la biserică, s-au dus acolo să vadă ce mai fac bunica și Tania.

Anica pusese într-un ștergar curat ceva de-ale gurii, să-i dea bunică-sii, iar mama luase din casă niște bani, ca să-i dea lui frate-su, să aibă de cheltuială. Anica, cu bocceluța în mână, mergea alături de mama printre colibele țiganilor, cam pustii la ora aceea. Erau mirate amândouă la culme deoarece știau că în zi de duminică mai toți erau acasă, ieșeau pe-afară cu mic, cu mare și coborau cu toții în valea colibelor, unde era o poieniță înconjurată de câțiva salcâmi și unde tinerii, băieți și fete, jucau țigănește, acompaniați de o vioară, o tobă și un acordeon. Bătrânii stăteau pe jos, pe pământ, pe iarbă verde, și trăgeau din pipele lor tutunul din foi uscate pe care-l luau de la românii din sat. Copiii țopăiau și ei pe lângă cei tineri, căutând să-i imite cât mai bine în mișcărilor lor. Așa se distrau țiganii în sărbătorile de vară, mai ales duminica.

Unchiul meu nu lipsea nici în ruptul capului. Așa cum am mai spus, era un tânăr foarte frumos, iar bunica avea grijă să-l poarte curat și bine îmbrăcat întotdeauna. De aici, de la sărbătorile astea, își lua el „victimele”, după care dispărea în liziera de salcâmi și nu mai venea acasă decât atunci când se crăpa de ziua.

Presimțind că parcă nu-i a bine, mama și Anica grăbiră pașii și ajunseră la coliba bunicii aproape gâfâind. Bucățica de pământ din fața colibeii, împrejmuită cu tufe de cătină, era pustie, doar câinele legat, în fața căruia stătea pe un scăunel și-l mângâia pe cap bătrânul tată al lui Gogulo, pe care bunica îl lăsase să-i păzească și ei casa, fiind vecini.

– Bine te-am găsit, nene Fedea! Ce faci aici singur, de ce nu-i și mama cu dumneata?

– Bine ai venit, Marică! Uite, am grijă de casa mă-tii pentru că ea a plecat cu Tania și cu băiatul meu în România, la cerșit, a răspuns Fedea liniștit, mângâind mai departe câinele pe cap, care la vederea celor două femei s-a ridicat în picioare și a dat din coadă bucuros, știind că va primi și el ceva de mâncare.

– Ce spui?!, întrebă mama disperată, de parcă murise cineva. Vasăzică, tot a plecat până la urmă, așa cum a spus! Văleleu, Doamne! Eu acuma ce mă fac singură aici, fără mama?!

Anica, luându-și inima în dinți, mai mult supărată, îi reproșă pentru prima dată în viața ei, la aproape treisprezece ani pe care-i avea atunci:

– Cum, dumneata nu ești cu noi, trei copii pe care-i ai? Nu ne ai pe noi și pe tata? Dumneata știi cum este bunica, unde s-a cerut, acolo a ajuns!

Și parcă pentru a-și cere scuze de cuvintele ei, se apropiie de mama, care stătea cu capul plecat și plângea, și-i zise luând-o în brațe:

– Nu te speria, mamă, că bunica se va întoarce sănătoasă și cu bani mulți.

Anica, nevenindu-și în fire, luă bocceluța, o desfăcu și scoase de acolo o pungă cu mâncare. Câinele, știind că-i pentru el, se zbătea în sfoara de cânepă cu care era legat, sărind în două picioare. Anica s-a apropiat de el, rupând în lung punga de hârtie și punându-i-o dinainte.

– Ia, Cuțuman, de mănâncă!

Și după ce-i dădu câinelui, scoase și mâncarea ce o adusese pentru bunică-sa, se duse în fața lui nenea Fedea și-i spuse, întinzând frumos prosopul alb ca neaua în fața lui:

– Ia din ce-a dat Dumnezeu, nene Fedea, și spune bogdaproste!

– Să-ți dea Dumnezeu sănătate, Anicuță, mamei tale, tatălui tău, fraților tăi, că, drept să spun, săracii ăștia care au plecat în